

пошукової діяльності. Між іншим, така система передбачає наявність креативного компоненту як передумови формування додаткових пошукових мотивів, які сприяють успішній творчій діяльності.

Список використаних джерел:

1. Александрович Т.В. Развитие творческих способностей личности в дошкольном онтогенезе: теоретические основания и способы решения / Т.В. Александрович, О.А. Голюк, Г.Г. Кит // Молодой ученый. – 2018. – № 5.2 (57.2), травень. – С. 58-65.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: ред. журн. «Дошкільне виховання», 1999. – 70 с.
3. Барко В. Як визначити творчі здібності дитини? / В. Барко – К.: Україна, 1991. – 49 с.
4. Білоус В. С. Інтеграція університетської науки у світовий інформаційний простір / В. С. Білоус, Н. І. Лазаренко, А. М. Коломієць // Вісник Книжкової палати. – 2017. – №3. – С.19-23.
5. Веракс М. Діалектичне мислення і творчість / М. Веракс // Питання психології. – 1990. – №4. – С. 9 – 13.
6. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте : психологический очерк / Л. С. Выготский. – М.: Просвещение, 1991. – 93 с.
7. Голюк О. А. Обґрунтування компонентів творчого потенціалу майбутнього педагога ДНЗ та школи І ступеня / О. А. Голюк // Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів : матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції, 28 жовтня 2015 р. // FOLIA COMENIANA: вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. – Умань: ФОП Жовтий, 2015. – С. 38-42.
8. Голюк О. Методичні аспекти розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку / Оксана Голюк, Наталя Пахальчук / Transformations in Contemporary Society: Humanitarian Aspects: monograph. – Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. – С. 223-229.
9. Голюк О.А. Характеристика типів розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку / О.А.Голюк, Н.О.Пахальчук // Наука и инновации в современном мире: образование, воспитание, физическое воспитание и спорт : в 2 кн. К 1 : монография / [авт.кол. : Безрукова Н.П., Львович И.Я., Преображенский А.П. и др.]. – Одесса : КУПРИЕНКО СВ, 2017 – Гл. 3. – С. 67-91.
10. Коломієць А. М., Лазаренко Н.І. Концептуальні засади розвитку наукової діяльності педагогічного університету на сучасному етапі розвитку суспільства / А.Коломієць, Н.Лазаренко, Є.Громов // Освітній простір України : Науковий журнал. – Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2017. – Вип. 9. – С. 74-80.
11. Комарівська Н. Творчий розвиток молодших школярів на уроках літературного читання / Н. Комарівська // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Г.С.Тарасенко. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – Вип. 5. – С. 168-172.
12. Лазаренко Н. І. Зміст, структура і основні напрямки діяльності наукової лабораторії педагогічної майстерності викладача вищої школи // Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці: зб. Матеріалів III регіональної наук.-практ. конфер. – Т. 15. – С. 24-26.
13. Лук А.Н. Психология творчества / А.Н. Лук. – М.: Наука, 1978. – 125 с.
14. Стахова І. Поняття «творча діяльність» у системі двослівних педагогічних термінів / І.А. Стахова // Методичний пошук учителя-словесника : зб. наук.-метод. статей студентів і магістрантів. Вип. 6 / заг. ред. О.М. Куцевол; упоряд. В.В.Богатько. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – С.85-91.
15. Сухомлинський В. Про розвиток творчої особистості школярів: індивідуальний та диференційований підхід. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pandia.ru/text/79/530/42611.php>

МОНІТОРИНГ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тетяна Вакуліч, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: К.Л.Крутий, доктор педагогічних наук, професор

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

MONITORING OF SPECIFIC DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL CHILDREN IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Tetyana Vakulich, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті досліджено теоретичні питання запровадження моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку. Розкрито роль та методичну цінність моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку. Визначено вплив аналізу результатів моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого

дошкільного віку та його потенційні можливості щодо подальшого розвитку мовлення в старших дошкільників.

Ключові слова: діти дошкільного віку, моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку, мовленнєвий розвиток дошкільників.

Annotation. *The theoretical issues of implementation of speech development of older preschool children are explored in the article. The role and methodological value of monitoring speech development of older preschool children is revealed. The influence of the analysis of the results of monitoring of speech development of older preschool children and its potential opportunities for further speech development in older preschool children have been determined.*

Key words: *preschool children, monitoring of speech development of older preschool children, speech development of preschool children.*

Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку на сучасному рівні розвитку системи дошкільної освіти є однією із складових управління ЗДО і основою прийняття управлінських рішень. Тому моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку може існувати тільки у взаємозв'язку з управлінням, системою прийняття рішень. Ефективність не спрямованого на управління моніторингу низька і призводить до ряду недоліків, основні з яких – надмірність або недостатність інформації, її незатребуваність педагогічним колективом.

Лише в межах управлінських процедур можливо введення моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку. Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей може бути організовано в закладі будь-якого типу і підпорядкованості, але слід пам'ятати, що результати моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку цінні достатньо обмежений час, упродовж якого дані є актуальними для ухвалення тих або інших рішень [6].

Отже, *моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку* – це спеціально організоване, цільове, системне спостереження за якістю мовлення, що дозволяє відстежувати відхилення від мовленнєвих стандартів (середні показники за віком дитини).

Як співвідноситься поняття моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку з такими схожими поняттями, як діагностика, контроль та аналіз? Фактично вони виконують одні й ті ж завдання. Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку – більш широке явище, воно охоплює і діагностичні дослідження, і контрольні заміри й аналіз.

Діагностика є методом прояснення всіх обставин перебігу розвитку мовлення дитини, достеменно визначення *результатів*, тоді як *контроль* більше застосовується під час відстеження об'єкта, що перебуває в стані *стабільного функціонування*.

Аналіз – функція управління, що спрямована на *регулярне вивчення* стану, тенденцій розвитку, об'єктивну оцінку результатів процесу і вироблення на цій основі рекомендацій з упорядкування системи або переходу її у більш якісний стан [4; 6].

Контроль, як правило, завершує управлінський цикл, і багато фахівців вбачають у ньому основну діяльність керівника. Прийнято розрізняти два основні види контролю: *контроль результатів* і *контроль процесу*.

Контроль результатів дозволяє з'ясувати, що було зроблено із запланованого, що залишилося невиконаним, яких результатів було досягнуто. Контроль за результатами слугує поліпшенню процесу. Але в цьому випадку керівник набирається досвіду, коли вчиться на своїх помилках. Проте, якщо помилки торкатимуться здоров'я і особистого розвитку дітей, їх слід уникати.

Організувати контроль процесу буває набагато складніше, ніж контроль результатів. Контроль результатів не дозволяє повною мірою з'ясувати, що призвело до негативних результатів, де були відхилення в діяльності, які будуть наслідки цієї діяльності. Під час контролю процесу може розвиватися персональна відповідальність співробітників.

Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку дозволяє досягти *оптимального поєднання контролю процесу і результатів процесу*, але не тільки це є його основною характеристикою.

Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку охоплює: критику, конструювання, аналіз, діагностику, нормування й програмування. Його мета не лише в пізнанні того, як здійснюється діяльність і які її результати. Вона полягає в створенні проекту нової діяльності, що розширює межі сьогоденних можливостей ЗДО.

Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку набагато ефективніший під час відстеження об'єкта у стані постійних змін, у стані *розвитку*, що пов'язано з порушенням стабільності, ніж будь-яка інша функція або метод.

Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку має *значущу відмінність від усіх інших методів і функцій управління* – вивчається і систематизується не вся отримана інформація, а лише тільки та, що дозволяє створити цілісну картину якості освіти, яка забезпечується закладом і конкретними педагогами в групах старшого дошкільного віку.

Поняття «моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку» набагато ємне, ніж зазначені раніше поняття, оскільки моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку органічно пов'язаний з усіма функціями управління.

Деякі автори розглядають моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку як функцію, що призначена для обслуговування інших функцій [4-6]. Але моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку є дослідницькою функцією, отже, він не може бути додатковою або самостійною функцією, швидше це засіб збору достовірної інформації для прийняття управлінського рішення і, водночас, є інформаційною базою.

Отже, ми розглядаємо *моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку як засіб управління* процесом, форму організації збору, зберігання, обробки і розповсюдження інформації про діяльність вихователя або логопеда, що забезпечує безперервне стеження за станом і прогнозування подальшого розвитку.

Перевага моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку перед традиційними методами збору інформації полягає в оптимізації діяльності адміністрації ЗДО. Так, у кожному ЗДО педагоги проводять контрольню-діагностичні зрізи знань, умінь і мовленнєвих навичок дітей, за результатами яких неможливо перевірити якість роботи педагога, виявити рівень і стан мовленнєвого розвитку дошкільників, оцінити ступінь проходження програми. На жаль, ця робота проводиться з метою демонстрації педагогам, що їхня діяльність перебуває на контролі в адміністрації. Контроль проводиться ради контролю, а не заради поліпшення стану мовленнєвого розвитку конкретної дитини.

Для вивчення та оцінки якості мовленнєвого розвитку дітей можна запропонувати групу параметрів, обмежених за кількістю, але які в своїй сукупності дозволяють досліджувати об'єкт моніторингу в повному обсязі. За критерії до кожного параметра нами взято основні, загальноприйняті в психолого-педагогічній практиці чинники, що піддаються вимірюванню. Для перевірки стану *мовленнєвого розвитку нами обрано:* звукова культура (фонематичний аналіз, синтез, сприйняття), словарний запас, граматична правильність мовлення, зв'язне мовлення.

Наведемо далі приклад тексту для читання дітям, який може виступати як діагностичний тест на розуміння прочитаного (аудіювання) [2; 5].

В. Сухомлинський

СИВИ ВОЛОСИНКИ

Два тижні маленька Олеся тяжко хворіла. Їй було так тяжко, що кожної хвилини дівчинка могла померти.

Від її постелі ні на мить не відходила мама. Коли небезпека минула і Олесі стало легше, мама лягла поруч з донькою й заснула.

Прокинулась мама, Олеся й запитує її:

- *Мамо, чому це в косах твоїх багато срібних волосинок?*
- *Горе посріблило, – відповіла мама.*
- *Матусю, – сказала Олеся, – яку ж тобі радість принести, щоб не стало цих срібних волосинок?*

Після закінчення переказу дитині пропонують запитання, що дозволяють судити про те, наскільки вона зрозуміла зміст ситуації.

- Чому мати ні на мить не відходила від Олесі?
- Чому в косах матері було багато срібних волосинок?
- Що хотіла зробити Олеся, щоб їх стало менше?
- А у твого дідуся багато срібних волосинок? Чому?

Оцінка виконаних завдань.

Критерій і показники смислової адекватності і самостійності виконання: 5 – правильний і самостійний переказ, правильне розуміння змісту того, що відбувається; 4 – правильний і повний опис ситуації з розумінням змісту після уточнювальних запитань; 3 – неточний опис ситуації, але розуміння прихованого змісту, з правильними відповідями на запитання дорослого; 2 – не точний опис ситуації з буквального розумінням змісту історії навіть після уточнювальних запитань; 1 – спотворення ситуації при переказі, неадекватне тлумачення змісту навіть після допомоги дорослого; 0 – відмова від переказу, неадекватне розуміння змісту ситуації.

Критерій і показники можливості побудови тексту: 5 – розповідь містить усі основні смислові одиниці в правильній послідовності, між ними є поєднальні ланцюжки; 4 – пропуск окремих смислових ланцюжків; 3 – відсутність поєднальних елементів або поодинокі необґрунтовані повтори слів; 2 – неодноразові необґрунтовані повтори слів або поодинокі необґрунтовані повтори граматичних конструкцій, або наявність непродуктивних слів; 1 – поєднання декількох помилок з попереднього пункту; 0 – неможливість самостійної побудови зв'язного тексту.

Критерій і показники граматичного оформлення: 5 – розповідь оформлена граматично правильно з використанням складних і різноманітних граматичних конструкцій; 4 – розповідь оформлена граматично правильно, але одноманітно; 3 – має місце порушення порядку слів; 2 – спостерігаються поодинокі не грубі аграматизми; 1 – грубі аграматизми; 0 – множинні аграматизми.

Критерій і показники лексичного оформлення: 5 – адекватне використання вербальних засобів; 4 – пошук слів або поодинокі близькі словесні заміни; 3 – бідність словника; 2 – неодноразові вербальні заміни (семантично близькі); 1 – далекі вербальні парафазії (неправильне використання окремих слів); 0 – неадекватне застосування вербальних засобів.

Сумарний бал складається з оцінок за всіма чотирма критеріями. Максимальна оцінка – 20 балів.

Кількісний розподіл за рівнями був таким:

Високий рівень	–	18-20 балів.
Достатній рівень	–	від 17 до 14 балів.
Середній рівень	–	від 13 до 10 балів.
Нижче від середнього рівня	–	від 9 до 6 балів.
Низький рівень	–	нижче 5 балів.

Якісний розподіл за рівнями:

Високий рівень – правильний і самостійний переказ, правильне розуміння змісту того, що відбувається; розповідь містить усі основні смислові одиниці в правильній послідовності, між ними є поєднальні ланцюжки; розповідь оформлена граматично правильно з використанням складних і різноманітних граматичних конструкцій; адекватне використання вербальних засобів.

Достатній рівень – правильний і повний опис ситуації з розумінням смислу після уточнювальних запитань; пропуск окремих смислових ланцюжків; розповідь оформлена граматично правильно, але одноманітно; пошук слів або поодинокі близькі словесні заміни.

Середній рівень – не точний опис ситуації, але розуміння прихованого смислу, з правильними відповідями на запитання дорослого; відсутність поєднаних елементів або поодинокі не обґрунтовані повтори слів; має місце порушення порядку слів; бідність словника.

Нижче від середнього рівня – не точний опис ситуації з буквальним розумінням смислу історії навіть після уточнювальних запитань; неодноразові не обґрунтовані повтори слів або поодинокі повтори граматичних конструкцій, або наявність непродуктивних слів; спостерігаються поодинокі не грубі аграматизми; неодноразові вербальні заміни (семантично близькі).

Низький рівень – спотворення ситуації при переказі, неадекватне тлумачення смислу навіть після допомоги дорослого або відмова від переказу, неадекватне розуміння смислу ситуації; грубі аграматизми або множинні; далекі вербальні парафазії (неправильне використання окремих слів); неадекватне застосування вербальних засобів [5].

Отже, використання вимірювальних засобів дозволяє отримати первинну числову інформацію, яка, як правило, зберігається разом із даними про дітей. Ця інформація має бути узагальнена і проаналізована більш ретельно з використанням сучасних математично-статистичних засобів обробки первинних даних. Для цього під час проведення моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку необхідно мати в розпорядженні відповідну, бажано автоматизовану, систему обробки даних.

Список використаних джерел:

1. Голюк О.А. Використання комунікаційного потенціалу Інтернет у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ / О.А.Голюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. – Випуск 47 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 48-52.
2. Дитина в дошкільні роки : комплексна освітня програма / автор. колектив ; наук. керівник К. Л. Крутій. — Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2016. 160 с. (рекомендовано, Лист МОН України від 06.11.2015 р. лист № 1/11-16160).
3. Крутій К.Л. Актуальність упровадження моніторингу в систему дошкільної освіти // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2008. - № 10. – С.17-23.
4. Крутій К.Л. Створюємо освітній простір, дружній до дитини / Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Осінь-арабеска / К. Л. Крутій, Т.І.Грицишина, І. Б. Стеценко. — Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2018. С.6-26.
5. Крутій К.Л. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: Монографія. – Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2005. – 208 с.
6. Крутій К.Л. Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2005. – 60 с.
7. Лазаренко Н. Збагачення словника молодших школярів прикметниками / Наталія Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – № 1. – С. 14-17.

ОСОБЛИВОСТІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Олена Валько, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

*Науковий керівник: Н.С. Казьмірчук, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

PECULIARITIES OF AESTHETIC EDUCATION OF PUPILS IN THE EDUCATIONAL SPACE OF THE PRIMARY SCHOOL

Olena Valko, bachelor's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)